KOLO MLADEŽI

SUBOTICA * 1939 * BROJ 1

KOLO MLADEŽI

BR. 1 -- 1939

NEMAMO LJUDI...

(L. MENDIGAL: LA RUDE MONTÉE DES JEUNES)

Kako li je smetena povijest naših dana!

Poslije teških perioda borbe i zebnje svjedoci smo čudnih nastojanja oko popravka. Stresavši stara ropstva, ljudi se odjednom zaljubiše u slobodu, nastoje da zavlada pravda, da prošire pravo i solidno bratstvo.

Iako ne možemo reći zašto, vidimo da triumf pravde i ljubavi još nije nastupio... O sjajnom podnevu reklo bi se da se malo po malo spušta u potresnu melankoliju zapada...

To naročito važi u vrijeme izbornih borbi ili u izvjesnim tragičnim časovima povijesti, kada nastupaju strašna stropoštanja — kao danas.

Ljudi se zalijeću noseći sasvim nove zastave, naglašujući bučne ispovijesti vjere. Slušamo ih. Divimo im se. Evo očekivanih spasitelja!

Ali do skora zastave prestaju ponosnim njihanjem. I fine nijanse njihove izblijede, nestane ih, postanu bezbojna krpa.

U sjeni, krišom, zaključuju se mali nastupi... Bijela boja boji se crvenom dok ne pređe u grimizno crvenu.

Za to vrijeme, naš narod, taj dobri vječno zaluckavani narod bezuspješno nastoji shvatiti odakle te promjene. Narod traži da dozna zašto su sve ove ponosne zastave, koje su tako ponosno vijorile stavljene u omote.

* * *

Onima koji misle sve je jasno. Svima onima koji su naglo podignuti na položaj vođa nedostajala je dublja formacija.

Nijesu jasno vidjeli kuda ih se vodi...

Nijesu bili dovoljno poučeni, dovoljno prožeti svim onim što treba znati onaj koji mora zapovijedati i druge voditi.

Njihova duša nije bila dovoljno uzdignuta i spremna da se protiv svih teškoća priljubi uz dužnost, da se odupre zavodljivim ponudama, mitu, koristonosnim vezama, vezama koje stavljaju brnjicu na gubicu.

Oni su obećali velike stvari, pridignuće cijele zemlje, konačno kraljevstvo pravde i bratstva. Velikom bukom najavili su obnovu, proljeće puno cvijeća... Zatim su otišli.

I kada ih je narod vidio gdje se iza nekog vremena vraćaju sa mršavim buketom uvelog cvijeća, nasmijao se homerskim smijehom.

I ljut odbacuje od sebe ove nesposobnjakoviće, a prepušta se drugima.

* * *

Ne reci da pretjerujem. Povijest mi daje pravo.

Potsjeti se samo na najnovije događaje.

Ispituj stvari do temelja; traži dublji razlog žalosnih gubitaka. Odgovor koji svojom očevidnošću zasljepljuje daće ti same činjenice.

Ovi ljudi nijesu bili spremni za svoju ulogu. Nastupali su nesvijesno, bez cilja, bez kompasa...

Ne bijahu oni vođe, nego marionetske lutke koje su trzali vješti političari!

* * *

Zato ponovo naglašujem staru formulu:

Ti moraš izgraditi sebi dušu vođe.

Dušu vođe... Dakle ti moraš znati. Jer uvijek je istinita riječ evanđelja: „Ako slijepac slijepca vodi, oba će u jamu pasti".

Dušu vođe... Dakle ti moraš biti nezainteresovan, ne računati svoje vrijeme, svoj trud i svoj novac; nikada ne tražiti ličnu korist, samo slavu Božiju i dobro naroda.

Nije bitno uspjeh, triumf. Pred savješću i pred Bogom vrijedi samo rad, trud poduzet dragovoljno za ostvarenje postavljenog ideala.

I kada si dao sve što si mogao, ostalo prepusti Bogu. U svoje vrijeme biće i ploda.

* * *

Pogledaj oko sebe; prelistaj povijest i životopise velikih ljudi.

Veći dio života bijahu prezirani oni čija mi imena danas sa divljenjem i štovanjem izgovaramo.

Istina koju su nosili sa sobom i nudili svijetu bila je previsoka da bi mogla biti primljena bez protivljenja. Ko je „preteča" istovremeno je i „prognanik".

I odista, šta bismo mi bili bez njih?

Što bi bio sav napredak, znanosti, umjetnosti, ljudska misao bez neshvatljive žilavosti ovih neumornih istraživača?

...A što bi bilo od Crkve da u svom početku nije imala Kalvariju: mučenike? Da su apostoli kod prvih progona paktirali sa cezarom?

* * *

Na posao, mladi prijatelju!

Ne uznemiruj se zaoravanjem duge brazde.

Neka je samo duboka i prava.

I kada crtalo tvoga pluga naiđe na prepreku ne brini se mnogo.

Kad rijeka naiđe na stijenu ne vraća se natrag; ona je ili obiđe ili polako dube.

Konačno prodre. I u svom toku nosi posvuda bogatstvo i život.

Nikada dakle ne gubi hrabrost.

Ne traži lagane pobjede.

Ne budi graditelj koji pravi sjajna pročelja, a iza njih se skrivaju neugodni stanovi, dimnjaci koji se puše.

Ne prividno mnoštvo; ne veliki bubanj i zvučni orkestar koji kriju jedno veliko ništavilo.

Ne zvučnih riječi koje odjekuju kao fanfare, a skrivaju otsustvo bilo kakve ideje.

Budi iskren samom sebi i čedan svojim malim uspjesima.

Ne radiš za svoju slavu, nego za Božju.

Ljudi će reći što im se prohtije; nije važno. Glavno je da dobri Bog bude zadovoljan. A on je uvijek zadovoljan kad činimo sve što do nas stoji. Protivljenje ljudi tek je dokazom da smo na pravom putu.

Ne smeta što ne bereš plodove svoga rada!

Drugi će doći poslije tebe i žeti će što si ti sijao u tvom mučno obrađivanom polju. Malo će doduše okrasti tvoju slavu. Ali dobri Bog, koji ne zaboravlja, ujediniće vas u istoj i vječnoj nagradi.

Ivan Kujundžić

BOŽIĆNA IDILA

Dok vjetar fijukaše bijesno kroz puste ulice sela
Tjerajuć' pahuljke bijele, ko dijete igrajuć' se njima,
U toploj sobi kraj peći sjeđaše djeda stari,
Pričaše lijepu priču svojim unucima.

Svi se skupiše kraj njega, da riječ'cu svakoju čuju,
I nakašljavši se malo, iznemogli i dobri naš čiča
Otpoče svojim glasom tihim, al' da se je sve moglo čuti,
Iz prošlih vremena davnih, lijepu priču da priča.

„Bijaše to davno vrlo, ne znam za čije baš vlade,
Cesar je rimski neki izdao zapovjed svima,
Da se popisat ide svaki u rodno mjesto
Za porez neki tamo, što s' plaćati morao njima.

I jedan stari čovjek, imenom Josip se zvao,
Rodom je ovaj bio iz Nazareta židovskog grada,
Pođe sa zaručnicom svojom, Marije ime joj bilo,
Da se popišu i oni, kako se to radilo tada.

Umorni od duga puta, i on i zaručnica mlada
Prenoćište potražiše oni, da bi se odmorili malo,
Al noćišta već prepuna bjehu Židova što dođoše amo
Da ni u jedno ne bi ni žive duše stalo.

Umorni bjehu vrlo od mnogih nespanih noći.
Zaklon su morali tražit', ma kakav nizak i mali
I baš su sretni bili, nađoše štalicu jednu
Što izvan grada bješe, i tu su onda stali.

Ova je štalica bila pastira nekih mladih
Gdje za loša vremena zatvarali stado su svoje,
A sad u prilici teškoj, mogla j' i noćište biti
Gdje skloniše glave svoje ovo umornih dvoje.

I preko noći tamne pastiri što čuvahu stado
Opaziše zvijezdu jasnu, što zasjeni oči im svima,
A zatim začuše glas, što govoraše im jasno:
„Slava buď' na nebu, a mir na zemlji ljudima".

I kad nestade svjetlost, požuriše svi pastiri
Za tragom što im zvijezda pokazivaše jasno ova
I gle velikog čuda: zvijezda se zaustavi najednom
Nad štalom malom i niskom koja bijaše njihova.

Bez daha ušli su tamo, da vide čudo ovo
I gle! ugledaše majku, u naručju sin joj mali
I kad pogledahu bolje nevino dijete malo
Padoše na koljena svoja, ponizno klanjat se stali!

Svršivši priču svoju, upitaše djeca starca:
„Djeda! ko bješe ta majka i sin joj rođeni tada?"
A on zamislio s' duboko, odvrati tronutim glasom:
„Isus! što spasi ovaj svijet, bio je rođen tada".

Petar Kulić

DIJETE

— Ivane! — Ivane dođi! — Daj požuri: on je kazao: „ma-ma"! — Sam je kazao! Nasmiješio se, pružio ručice i kazao. — Oh Ivane!

Mica je sretna i oduševljena, što ovo malo i tako milo stvorenje može samo kazati riječ „ma-ma", koja njoj tako godi. „Oh, kako sam sretna", govorila je, „što me je Nebo tako milostivo uslišalo i udijelilo mi tu svetu dužnost: majke". Prije je ona mislila, da je brak jedna obična uredba na kojoj se osniva društvo i da cijelo breme te uredbe pada na ženu: čovjeku sloboda — ženi dužnost! No sada, ona to drugčije gleda. Ta kako bi se sloboda mogla usporediti sa ovom svetom dužnošću: žene majke! Napokon je našla smisao bitisanja i klicala je: „majka sam!"

Ivan međutim nije bio ni malo oduševljen. Nije volio to dijete, tu gomilu ružičastog mesa, koja ga razdvaja od žene. On je čak i spavao u drugoj sobi, samo da ga ne gleda. Mrzovoljno je ustajao, probuđen uvijek istim povicima svoje žene. Njegove kretnje postale su nekako sporije, kao da je u jedan mah ostario. Uzalud se umivao ledenom vodom, da se rastrese od misli, koje bi se noću nakupile. Voda mu se činila vrućom, nemoćna da mu osvježi čelo i bilo, koje je bijesno udaralo i penjalo se u sljepoočnice. Bijesovi: mržnja i ljubomora proganjali su ga i nosili kao što vjetar nosi lišće.

— Pa, meni je dužnost da ga volim — govorio je samome sebi.

— Dužnost! — Uvijek samo dužnosti! Ali, da ih čovjek vrši, treba da ima osjećaja, koji daje snagu! Može li se htjeti, da na drveću ima lišća, ako nema sokova da ga hrane!?

Iz susjedne sobe se začu glasić jači i od šuštanja vjetra i od udaranja kiše o prozore:

— Ta-ta.

Ivan lagano otvori vrata i zastade na pragu.

Dijete se ispružilo u kolijevci i nekako začuđeno gledalo u majku. Mica je stajala pored kolijevke bosonoga i raspuštene kose. Ivan je nikada nije vidio tako lijepu. I u njemu je sve više rastao bijes na ovo dijete, koje je (on je tako mislio) narušilo njegovu sreću.

Dijete je sveudilj gledalo u majku. Ali čim je osjetilo majčine poljupce, počelo je da se smije. Zatim je pjevalo, cvrkutalo poput ptice, mumlalo poput medvjeda i pričalo majci vrlo zanimljivu pripovjest, razumljivu samo njima dvoma.

— Reci: ma-ma, prošapta Mica.

Dijete se još jače nasmije i kao za inat viknu: „ta-ta!"

Uhvatilo je majku za kose i igralo se uvojcima. Veselo je. Smije se sitnim smijehom, hoće da hoda, da trči i zaigralo je nožicama. Ta igra bi potrajala dugo, da Mica nije čula šum na vratima. Okrenula se. Spazila ga je. Uzela je dijete u naručje, obasjana jesenjim jutrom, dok su joj kose padale niz ramena i prišla mu.

Ne dajući mu vremena da iziđe, prisili ga da sjedne i spusti mu dijete na koljena.

— Ivane, zar ne izgleda kao anđeo?

Ivan se silio da se naljuti. Htio je grubo da vrati ženi dijete, ali ono se smijalo zadovoljno, čupalo ga za brkove, turalo mu ručicu u usta i činilo: gr . . gr . . r . . r . . Oko mu zasja gledajući ovo prekrasno čedo, koje ima iste onakove oči kao on. Pitao se: „Zar ga ja ne mrzim? Ako ga ne mrzim, znači da ga volim. Gluposti! Voli li čovjek ono, što mu smeta i što mu je nepotrebno?!"

— Pogledaj mu zlaćanu kosicu! Pogledaj, lice mu je kao od baršuna!

— Oh, Ivane! Ma pogledaj, pogledaj kako je lijep!

Dijete zamoči prstiće u majčin tanjur.

— Ivane, on hoće da jede. Sam hoće! Mamino zlato je gladno, je li sine! Dati će tebi mamica. Sad će. Vidi ga, Ivane, sam hoće!

Preko ozbiljnog Ivanovog lica prešao je više puta osmjeh. Uzalud je pokušavao da se uzdrži. Čak ga je pogledao u lice.

Izgledalo je, da Mica od toga ništa ne vidi. Ali, vidjela je ona to. Radost ju je obuzela. Oh, kako je ona voljela Ivana! Samo on nije volio dijete. To je očito. Ali zašto? Nije znala i bila je zbog toga očajna.

— Oh, kad bi dao BOG! — šaptala je.

Nešto je govorilo: „ON je dobar, milostiv je, dat' će!... Da, sigurno će dati!

* * *

Danas je raspoložen. Dijete je samo. Nagnuo se nad njim i plaho dodirnuo usnama njegovu kovrdžavu kosu. Ivan se trgao i zastidio. Zbunjeno je koraknuo nazad. Dijete ga je milo gledalo i smijalo se.

Ivan je otišao.

Mica uđe. Vidjela je sve. Smiješila se. Poljubi dječje nožice, ručice, kratki debeljuškasti vrat i obasu ga strasnim milovanjem.

— Oh Bože, poljubio je dijete!

Sve je u njoj pjevalo. Dijete se smijalo i koprcalo. U rumenim desnima bijelili su se već mnogi zubići.

Vesela je ovogodišnja zima. Snježne pahuljice pjevaju kao u koru:

DAT' ĆE BOG! DAT' ĆE BOG!

* * *

Mica je češće govorila sa Ivanom o djetetu samo da ga on zavoli. Ali Ivan je uvijek samo ćutao. To ju je mučilo. Stoga, kad je odlazio na posao, puštala bi ga da ode, ne pitajući ga ništa. Nije mu više izlazila ususret kad se vraćao kući.

— On me ne ljubi više. I dijete još uvijek mrzi. Oh, Bože smiluj mi se!

Trudila se da mu više ne poklanja one pažnje, kako je to činila nekad, samo da ga ne bi uznemiravala. Sve je postalo napeto između njih. Mica se pričinjala da živi samo za dijete. Starala se oko njega po čitav dan i uvijek našla nešto da radi. A Ivan je bio sve hladniji, jer je Mica i ne znajući to, vrijeđala njegovu ljubav i podjarivala u njegovom srcu ljubomoru.

A on je tako htio da živi s'njom kao i prije, da joj u svemu udovoljava. Nije mogao više ovako. Žudio je za nježnošću. Ali ona gleda samo dijete. Oh, to dijete!

* * *

Ivan se sjećao Mice, kakva je bila prije vjenčanja, blage i zaljubljene. A sada je nalazio da je gorda, da se je promijenila, da ne mari više za njega, jer ne misli ni na što drugo, osim na dijete. Oh, to dijete!

Dijete se razvijalo. Znalo je da hoda, pomalo da govori. Za njega je „Bog" bila svaka stvar, što ju je vidio. Koliko ljepote! Koliko istinitosti! Koliko uma! Divno je napredovalo. Svakog dana je naučilo po nešto novo, i išlo korak dalje.

— Ivane, reče Mica jednoga dana, tko bi rekao da će nam Bog udijeliti toliko sreće, te dati dijete. A oboje su pomislili: da, samo ti nedostaješ! A nisu izustili! Zašto? Da li su se stidjeli? Možda se plašili? Ponos!

— Mamice, da li je mene roda donijela?

— Da sine!

— Kroz dimnjak me je bacila?

— Da sine!

— I nisam bio garav?

— Nisi sine!

Pa onda me nije spustila kroz dimnjak? Aha, sigurno je baš onda dimnjačar očistio dimnjak!

— Da, baš onda, sine!

— A odakle me je donijela roda?

— Mislim da je iz neba.

— A što ju nisi upitala?

— Nisam je vidjela, dijete moje.

— Ah, mama ti ništa ne znaš. Moj drug Nenad kaže da malu djecu donosi Sv. Nikola!

* * *

— Što ti je dijete moje? Tako si blijed! Što se je to dogodilo?

— Boli me glava, majko.

Mica ga brzo svuče i leže ga u postelju. Ona se plaši. Možda je kakva opasna bolest! Donijela mu je malo mlijeka, ali dijete nije htjelo da okusi.

— Boli me glava, majko, i nemam volje da jedem.

Nekoliko časaka iza toga zaspao je tvrdim snom. Mica je ostala pored kreveta brižna i preplašena.

Ivan je počeo da se uznemiruje, što Mica tako dugo ne dolazi. Sad je baš došao sa posla i veoma je gladan. Ipak nije htio sam sjesti za stol. Čekao ju je.

Kada je napokon došla, reče joj da se malo manje bavi sa djetetom. Mica je šutjela. Bila je sve nemirnija. Njene misli su bile previše tužne, te nije ni zamijetila muževljevu primjedbu. Poslije večere pošla je ponovo da vidi dijete. Našla ga je kako čvrsto spava. Ali je još uvijek bio veoma blijed. Vratila se malo umirena. Ivan je čitao i pušio. Sjela je. Pogled joj pade na Ivana, koji je bio nešto neraspoložen, i ona nenadano osjeti želju, da mu kaže nježnu riječ, prije nego što bude prekasno! Htjela je da ustane, da mu se približi, da ga zagrli i da mu kaže koliko silno pati!

Uđe služavka: „Dječak . . . ne znam, ne znam što mu je! S' vremena na vrijeme iako spava,jeca i doziva, a oko očiju mu je plavo. Nemiran je, plače u snu, ali se nikako ne budi."

Mica otrči u sobu, kleče pored kreveta. Dječakovo je lice gorjelo. Za čas otvori oči, pogleda kao užasnut i povika: „Majko . . . majko . . . ah, majko!"

Došao je liječnik. Propisao je ledene obloge i neki lijek. Dječak se nešto umirio. Ivan je nekoliko puta pitao liječnika o dječakovom stanju. Suze su mu navrle. A nije znao zašto! Sad je tek vidio, da voli tog dječaka, da ga voli neizmjerno. Nije si mogao protumačiti kako je mogao živjeti tako tvrdoglavo krijući očinsku ljubav. Kleknuo je pored kreveta, ljubio je dječije vrele ručice i plakao je. Dječak se nasmiješio na oca: „oh tata". Ivan nije mogao izdržati očajan Micin pogled. Izišao je. Bio je slomljen. Na zidu opazi sliku presvetog Srca Isusovog. Bacio se na koljena.

„Oh Bože, ne poznajem Te, nisam vjerovao u Tebe. Ali ako si zaista milostiv kao što kažu, oprostićeš mi i spasiti mi sina! Oh Bože, smiluj mi se, bit ću ti veoma zahvalan!"

Kršio je ruke od očajanja. Suze su mu sveudilj navirale. Najednom neka svjetlost mu zasja pred očima, osjeti nadu i olakšanje u duši i učini mu se da svuda čuje glas: Dat' će Bog! Dobar je On, milostiv je!

Ušla je Mica. Ivan joj reče: „Ženo, zajedno se pomolimo, da nam Bog spasi dijete!"

* * *

Vrućica je popustila. S' vremena na vrijeme dječak je zapadao u miran okrepljujući san. Kriza je prošla. Liječnik je rekao, da nema više nikakove opasnosti. Mica i Ivan su još uvijek bdili. Naginjali su se nad lijepim andjelom. Suze radosnice su im tekle iz očiju. Ivan je bio na ispovijedi i pričesti. Osjećao se lak. U duši mu je bio mir, savršeni mir i radost.

Oh Bože, hvala Ti, klicali su Mica i Ivan i upirali oči pune privrženosti k' Nebu.

* * *

Dijete je ozdravilo. Postalo je pravi idol u kući. Dnevni red je bio udešen prema njegovim željama, i sve što je dolazilo sa druge strane bilo je nepodnošljivo. Mica je neprestano bila zaposlena oko njega. Čak i previše. Ivan ga je poučavao u svemu. Kad mu je bilo 6 godina, govorio je jasno i logično kao odrasli, i njegov zvonki glas čuo se po čitavoj kući. Dječakova inteligencija sve je više zadivljavala. Lakoća, kojom je dječak učio, navodila je Ivana da mu kazuje više, nego što je trebalo kazivati djetetu od 6 godina.

Pošao je u školu. Učitelj je bio iznenadjen i zadivljen odgovorima, koje mu je dječak davao. Proricao mu je veliku budućnost.

* * *

— Mama, upita dječak jednoga dana: da li se tata radovao, kad sam se rodio?

Prozirna koža na Micinu licu pocrveni.

— O da, bio je vrlo zadovoljan. Dan i noć smo molili Boga, da nam pošalje sinčića.

Ivan je sjedio u kutu do peći i slušao taj dijalog. Bio je ponosan na svoga sina i stidio se, što je Mica morala zbog njega lagati.

— Mama, ja ću moliti Boga svaki dan, da nam pošalje jednog malog brata jednu sestricu. Vidio sam mnogo djece, koja imaju brata i sestricu.

Ivan i Mica se pogledaše.

— Dobro sine, reče Ivan: molit'ćemo GA, da nam pošalje jednu sestricu. Mica upita dječaka: „Zar nisi zadovoljan? Imaš dosta igračaka — zar bi još nešto htio?"

Za čas je dječak ušutio i onda mu zasjaše oči.

— Da, reče napokon, ja sam jako zadovoljan. A bi li mogao i drugima nešto dati? I drugi treba da budu zadovoljni . . .

Ivan mu je dozvolio da podijeli igračke i stara odijela.

Dječak je ulazio u kuće svojih siromašnih drugova, pomagao i dijelio najdraže stvari. Svima se činilo, kad bi ga vidjeli onako skromnog, zlatnih kosa i slatkog glasa, da je glasnik Božji.

Svi su bili veseli kad je on bio tamo.

Ništa nije mutilo sreću ove obitelji. Uskoro je Bog poslao jednu djevojčicu. Dječak ju je mnogo volio, i kad je bio veći, već mnogo kasnije, njoj je prvo otkrio svoju nakanu da postane svećenik i sluga Božji!!!

Marko Gubić

Molim Ti se hladne jesenske noći

Večeras, dok smiraj na zemlju se spušta,
nemirna srca obavija tama.
Na žednička polja pala je jesenja magla
nijema i potpuno hladna.

Tužne večeri ja ćutim
kraj mene, sasma blizu svuda je tišina sveta,
tek negdje, pod plaštem noći
tiho cvili nada daleka.

Život: igračka lijepih snova prolazi kraj nas,
naslućuje tajnu svoje djece i grubom rukom
riše crtu na naša čela.

Jesen je. Svenulo je cvijeće.
Nestalo je ruža.
U tami srce luta.

Večeras molim:
Svesilni Bože!
Ja ljubim život,
jer Tebe silno volim.

Ante Sekulić

PRESVETA EUHARISTIJA — NAŠE SPASENJE

Mutnu i žalosnu sliku pretstavlja nam život dvadesetog vijeka. Pogledamo li sliku života, vidjećemo jedno bezglavo jurenje, vidjećemo bande vođene od pojedinca kako se bacaju u provalije, pokraj puta života. Ove skupine, koje postaju sve veće, jure kao bujica rušeći sve pred sobom, zahvataju pojedince i manje skupine odvodeći ih u vječitu propast. Kako da se stane ovom zlu na kraj? Kako da se spasimo od propasti? Tim masama koje tako reći jure vrtoglavom brzinom jako se teško može oprijeti pojedinac. Protiv njih treba upotrijebiti isto sredstvo koje i oni upotrebljavaju. Trebamo se i mi udružiti u skupine, u gomile, koje će se sa lakoćom moći oprijeti ovoj bujici. Ove skupine treba da budu čvrste kao morsko stijenje o koje se uzalud razbijaju ogromni vali. Imamo divan primjer iz najstarije prošlosti! Zar Crkva Katolička nije bila proganjana od svoga osnutka? Zar nisu protiv nje upotrebljavana najstrašnija i najgroznija sredstva, pa ipak nije bila uništena?! A zašto? Zato, jer su njeni članovi bili udruženi u jednu čvrstu skupinu, u jedno stado, koje je vodio najbolji pastir svih vremena — Isus Krist! Da, oni su vođeni od Njega i njihov put je bio osvijetljen, tako da nisu mogli zalutati i propasti u strašnim ponorima. A ovaj pastir, Isus Krist, njihova zvijezda vodilja, ne samo da im je osvijetljavala put, nego im je davala duševne hrane, koja ih je očvršćavala i činila ih otpornim!

I danas, kada mi omladinci stupamo u život, kada ćemo i mi početi ići samostalno putem života, koji je težak i naporan, moramo otvoriti širom oči, moramo paziti u koju ćemo skupinu stupiti. Ali, moramo požuriti! Jer ako ostajemo osamljeni, brzo ćemo podleći! Bićemo kao čovjek, koji traži spas plivajući između morskih struja i još dok ima snage on se opire, a kada mu nestane, on se prepusti strujama na milost i nemilost i one ga odnose vrtoglavom brzinom, ne spasu, nego propasti! Zato moramo pristupiti u stado, koje vodi najbolji pastir. Ali i ovdje moramo biti pažljivi! Moramo nastojati da bliže dođemo k Njemu!

Za ovo bliženje k Bogu, potrebna nam je hrana. Ovu hranu da je nam sam pastir, jer On želi da nas ima što više kod sebe. Šta je srž ove hrane? Kakve su njene posljedice? To su pitanja omladinca, koji se već odlučio u koje će stado pristupiti! I na ta pitanja on nalazi odgovor! Odgovor na prvo pitanje biće: Sadržaj ove hrane je Krv i Tijelo pastira jedinog spasonosnog stada, Isusa Krista! I kada mi uzimamo ovakvu hranu, mi postajemo slični svome Vođi! Onda sa lakoćom slijedimo Njega! A ako kojim slučajem dospijemo u blizinu protivničke struje, mi ćemo se ipak moći oprijeti. Ovdje nalazimo odgovor na drugo pitanje. Da, mi ćemo se moći oprijeti, jer posjedujemo nadzemaljsku snagu, koju smo dobili blagujući svetu hranu, sv. Euharistiju, blagujući Krv i Tijelo Isusovo. U takvim slučajevima mi postajemo heroji! Da, postajemo heroji koji mogu tjelesno podleći, ali duševno ne!

Sva prošlost Katoličke Crkve ispunjena je takvim slučajevima! Zar je mali broj onakvih, koji su žrtvovali svoje živote u groznim mukama? Zar je malo majki, koje su

žrtvovale svoje živote za svoju djecu? Zar je malo takvih, koji su ostavili svoje bogatstvo, svoju sreću, svoje mile? Ne! Stranice prošlosti Crkve ispisane su zlatnim slovima bezbroj ovakvih slučajeva. Govore o onima, koji su žrtvovali svoje prolazne zemaljske radosti, svoj prolazni život, ali koji su u zamjenu dobili nešto najveće, nešto što se jedva može zamisliti, koji su dobili kraljevstvo Božije!

Možda mi danas nećemo doći u priliku da žrtvujemo svoje živote, ali ćemo svakako doći u takvu priliku gdje ćemo morati upotrijebiti sve svoje sposobnosti, tjelesne i duševne, da odbranimo od čestih napadaja Katoličku Crkvu! I u ovom slučaju se ispoljava posljedica Euharistije. Sv. Euharistija rasvjetljuje naš razum! Da, rasvjetljuje ga, jer mi blagujemo Krista, koji je rekao: „Ego sum lux mundi"! I kada u nas dolazi svjetlost, zar naš razum neće biti osvijetljen? Biće svakako!

Još jedna posljedica sv. Euharistije je smirenje i ugušivanje svojih strasti. Bez sv. Euharistije jako je teško oprijeti se nedozvoljenom upotrebljavanju svojih nagona. Izdovoljenje strasti dovelo bi nas do mahnitosti, a kasnije do tjelesnog i duševnog uništenja. Hrana Kristova otvara nama oči prije svega toga! Ona čini u nama jedan jedinstveni mir, jednu nepokolebivu spoznaju, jednu istinu, da je ovaj život ništavan i da se ne treba posvetiti njemu, nego spasenju svoje duše!

Mirko Vidaković

Kad paramenta vezem . . .

Kad paramenta vezem
ja sebi dočaravam
lik čiste, nježne Djevice,
i Njene svete misli
dok je spremala male
djetinje opremice.

Kada je košuljice šila,
od bijelog lana tkane,
za svoje drago Dijete,
koje joj pod srcem sniva,
kakva su čuvstva strujala
sred Njene duše svete?

U tim časovima je Ona
zacijelo mislila na Sina
kad će On jednog dana,
u košuljici bijeloj, prve korake pravit,
i klicanjem rušit tišinu
njihovog skromnog stana.

U djevičanskoj Joj duši
ljubavi majčinske, svete,
silno je šiknulo vrelo,...
pa je poljubac vreo
utisnula platnu, koje će
zaodjet, Njegovo Tijelo...

I dok Joj duša dignuta
prisutnošću Njegovom bila
izvan zemaljskih strana,
po bijelom platnu su vezle
Njezine čiste ruke
cvijetove poljskih ljiljana...

Tako je, eto, promatram,
dok vezem po bijelom platnu
ljiljane i pasiflore,
osjećajući kako
neopisiva čuvstva
u mojem srcu gore...

A. V.

LIST JE PAO S GRANE

Stajala je.

Mirna i ozbiljna gledala je u daljinu gdje je nestajao put koji vodi u gostinjac, njeno privremeno boravište. Kraj puta stajale su zamišljene vitke jele. Svoje ponosne glave prignule su jedna drugoj, zaljubljene, da slušaju šum svojih srdaca i da pjevaju pjesmu o onome što je nekad bilo...

Stajala je...

Zamišljena i puna čežnje ona je mislila. U daljini se plavili bijeli vrhovi okupani sunčevom svjetlošću. Nedaleko je usamljena ptica pjevala svoju pjesmu. Ona je slušala nepomična, dok se je obližnji gostinjac bijelio.

U samoći, ovdje u slovenskim gorama, ona je mislila na svoju dragu majku, na rodne, kao more prostrane, njive, na salaš... Ah, ona se još svega sjeća.

Rekla je majci da će ići tamo gdje oblaci ljube bijele vrhove slovenskih gora, gdje bor i smreka tiho šume, gdje mnoštvo ptica cvrkuće i pjeva... gdje gorski uzduh osvježuje grudi, gdje srce radosnije kuca... Majci je rekla da će otići, jer da je bolesna na plućima... Njena dobra majka, koja je sanjala o svojoj kćerci kao otmjenoj dami, rado joj dopusti i da joj zato majčinske savjete.

Marica je prije par dana primila pismo. Pisala joj njena prijateljica iz plesne dvorane Mica Antić i moli je neka i ona dođe u Sloveniju, gdje će vidjeti kako je život lijep i gdje će osjetit ljepotu i dostojanstvo svoje mladosti.

Rekla je da će ići...

Jednog dana, dok su zreli klasovi padali pod oštrom kosom, dok je sve treptalo u toplini srpanjskog sunca, ona je otišla. Majka je plakala, jer je naslućivala da se rastaje od svojeg nevinog dobrog djeteta, možda zauvijek; od tog djeteta koje je prije vrlo ljubilo salaš, ali koje će se vratiti kao lijepa dama. Tužno se spustilo lišće duda i i mladih dračeva, koji su zamišljeno gledali za onom, koja je pošla da vidi kako je život lijep...

Došla je... i sada stoji usamljena, napuštena. Ali, ne! Ona će ga čekati, jer je rekao da će doći, a tada ona neće više biti sama. Kad dođe, on će joj govoriti o čemu ona tamo na salašu, kraj Nane nije čula. Ona će slušati njegove riječi u kojima leži dostojanstvo i ljepota mladosti. Doći će ... — i oni će poći u šetnju zajedno kroz šume, koje odišu svježinom uzduha.

Čekala ga je ... i on je došao. Pošli su zajedno u šetnju. Ptica je ušutjela. U dubokoj šutnji išli su naprijed. Lahor je milovao svojom nježnom rukom njihova lica i poigravao se naborima haljine gospođice Marije.

Udahnuvši svježi gorski uzduh, ona baci pogled negdje u daljinu i reče mu sasma mirno: „Gospodine, ovo je posljednji put da smo zajedno ... Pisala mi je moja mama da se vratim što prije ... Viktore, mi se moramo rastati još ove večeri."

Zaustavio se. Pogledao je u lice, zatim baci pogled na gorski potok koji je ljupko skakutao u blizini. — — —

Pošli su prema kolodvoru. U sjaju predvečerja sve se stišavalo. Na horizontu se pokazaše bijeli oblaci. Uskoro će zvijezde početi svoj put svemirom. Tiho šume jele oproštajnu pjesmu onoj, koja će otputovati.

Na peronu je Viktor nemirno stajao kraj gospođice Marije. Ona je pak gledala u daljinu odakle je dolazio vlak. Još par uzdisaja . . . još par riječi . . . zatim . . . Veliki željezni kotači počeli se okretati . . . lagano . . . brže . . . jače. Mahnula je rupčićem posljednji pozdrav Viktoru . . . slovenskim gorama . . .

* * *

Na ledini kraj salaša, u sjeni duda sjedila je snaš Đula sa svojom jedinicom Marijom, koja se prije par dana vratila iz Slovenije. Nedaleko se igrao dječak. Bio je to Grgo, brat Marijin. Katkada bi proletjela posljednja selica ili bi pao požutjeli list s drveta. Jesen je svojom maglovitom, prozirnom rukom dotakla ugrijano čelo zemljino.

Sjedjeli su. Nana je nepomično gledala svoju kćer. Htjela je da prodre iza spuštenih vjeđi svoje mezimice u srce djevojke, koja misli na budućnost punu sreće i radosti.

— Marice, što si tako tužna? Nisi li možda bolesna?

— Nisam, Nane!

Majka se nije zadovoljila odgovorom i zato poče sasma mirno i umiljatim glasom:

— Reci mi, što ti je? Na što sad misliš?

Marija podigne oči, pogleda majku i reče: „Ah, ja mislim sad puno. Mislim, ali nikako ne mogu da izgovorim riječima ono na što mislim. — Zastane, zatim nastavi" — Nane, ja želim ići u varoš i tamo živjeti. Salaš više nema privlačnosti za mene. Ja ne mogu više ostati na salašu. Ovdje je sve jednostavno, prosto a ja žudim za sjajem, za ljepotom. Ja moram otići!"

Majka osta na ove riječi potpuno mirna. Očekivala je ona to...

— Ali znaš . . . šta će reći Baćo? . . . Grgo je još mali . . . a i on raste . . .

Ušutjele su.

Majka je mislila o Marici, otmjenoj gospođici . . . A kćer je mislila o gradu i ljepoti života.

Iz njihovih misli trže ih Grgin zvonki glas: „Marice, gledaj laste se sele . . . Jesen je . . . uskoro ću i ja u školu." Ona ga pogleda, zatim se digne i pođe da potraži svog oca da mu rekne svoju namjeru.

Kraj bunara stajao je Marijin otac, bać Albe. Bio je to čovjek pedesetih godina. Na njegovu lijepom licu isticale se dvije rumene jagodice opaljene suncem. Promatrao je kako sluge nedaleko zbacaju dozrele kukuruze s kola.

Čim opazi Mariju nasmiješi se. Ona mu priđe. Neodlučnim glasom, napola drhtavim, saopći mu ona svoju namjeru.

Nije rekao ništa.

Uhvatio se rukama za đeram i naslonio je glavu. Najviše je mrzio gradsku gospodu i utegnute dame, a eto sad mu njegovo rođeno dijete, njegova Marica, izrazuje želju da želi živjeti u gradu.

Mislio je . . . najzad reče: „Radi kako znaš . . . a ja za te onda više ne marim . . .

Oštri udarci biča svakidašnjeg života dotakoše se nježnog Marijinog srca. Sve njene želje nisu se ispunjavale. Tražila je svrhu i čar mladosti u gradskoj vrevi. Tražila je sreću dok su na uglovima ulica drhtave ruke tražile milosrđe i koricu hljeba. Zanešena ljepotom zamamnih snova, gazila je bijelu ružu, što je nekada divno cvala . . . Mislila

je da je život lijep ... Zarada je bila neznatna. Nije se znala snalaziti u životnim prilikama. Nije našla ono što je tražila. Razočaranje je bivalo sve veće ...

Zimska noć, puna tame i hladnoće, primila je Mariju u zagrljaj, kada je obučena kao dama izlazila iz kina. Oštri, hladni uzduh pomilovao joj lice i ruke, koje su prije dva sata isplatile za ulaznicu posljednjih 5 dinara na blagajni.

Krenula je gradskim ulicama osvjetljenim električnim žaruljama. Sve je bilo pusto. Subotica je snivala san, kao dijete, kad ga majka njiše. Marija je išla naprijed. Uto začuje glas zvonceta i drhtavo svijetlo svijeće. Ona zastade. Pogleda ... Svećenik ide bolesniku ... Krist prolazi smirenim ulicama gradskim dok ljudi snivaju ... „Kuda će taj svećenik u gluho doba noći?“ ... Krist ide da pohodi bolesnike, jer Ga oni trebaju ... Nečija se duša dijeli sa tijelom ... neko umire ...

Marija je gledala nepomična dolje na zemlju. Svećenik je prošao ... „Ah, zar sam ga baš morala sresti“ reče tiho i pođe naprijed. Išla je, a u njenoj duši, u njenom srcu javljala se čežnja za širinom i slobodom prostranih njiva, za salašem, za Nanom i Baćom, koje već dugo nije vidjela ...

Čežnja je bivala sve jača. U mislima je tražila vedrinu prošlosti i prvi početak ružičastog života. U Marijinom srcu stvara se odluka. Ona će otići na salaš ... da vidi one koji nju istinski i vjerno ljube. Otići će zamoliti svog oca za oprost ...

— — —

Snijeg je polako počeo padati. Bio je mrak.

Ante Sekulić

PROGNANIK GRADA

Iziđoh na ulicu. Nebo je sivo. Magla je. Sniježi. Zrak je oštar i hladan i nemilo me reže. Zima mi je iako sam pod toplom bundom, iako još osjećam toplinu tek sad popijene kave i svježega kruha.

Idem. Kraj mene prolaze ljudi. Nedaleko ispred mene je jedno bijedno dijete. Pruža prolaznicima svoju plavu, od zime ukočenu ručicu. Ljudi prolaze . . . Niko se ne osvrće na nj . . . Njemu je hladno . . . Bog zna, kad je zadnji put jeo. Gdje? Kako? Od koga je dobio koricu kruha? Možda mu se smilovala koja starica, sjetivši se svog preminulog sina ili unuka... Kad se on zadnji put grijao kraj tople peći?. . . Ko se brine za nj? Majka? Bog zna da li je ima? Možda to siroče nije nikad osjetilo majčine ljubavi, njeno meko krilo i nježnu brigu, kojom ona obasiplje svoje čedo . . .

Prolaze ljudi... Njihove ruke ostaju u džepovima... Zar nema niko ništa da mu da? — Jest, nema niko, da mu da — samilosti... ljubavi!... Oh ljudi, i to je jedan vaš član! I on treba da živi!... Šta će mu donijeti budućnost? Kakav će mu život biti? Je li kao ovaj, bez ikoga, ičega; bez srca i ljubavi?... Bože, što je to dijete učinilo ljudima da nemaju ni trunka osjećaja za nj?...

Približujem mu se. Razabiru se već jasno crte njegova umilna lica. Divne, plave, djetinje oči... Što li je milo to lice! Ono moli darak, darak srca — samilost... Pruža ruku, onu malu, nježnu, promrznutu...

Približujem mu se. I prema meni će pružiti ruku, i mene će te blage oči moliti.. Nemam ni novčića uz sebe. Evo, već sam mu skoro sasvim blizu... Ali, ne mogu više... Ne mogu to izdržati!... U meni se uskomeša, — i nađoh se na drugoj strani ulice.

Ah, zar mu nisam mogla ipak nešto dati?... Ta dar ne mora uvijek biti novac. — Zar mu nisam mogla pokazati da i za njega ima topline srca, da ima i za njega ljubavi... Ali ipak to niko ne čini — pa kako bi to ispalo?...

Zorka, pa i ti si takova?... I ti gledaš na obzir ljudski? I zbog toga propuštaš, da bar malo utješiš jedno bijedno srce?... Ali nisam mogla; slaba sam. Još nisam dovoljno pogazila taj „obzir"! Stidjela bih se od ljudi zbog tog čina. Zašto? — Jer... jer sam i ja samo bijedan čovjek!...

Nebo je mutno. Sniježi. U toj zimskoj magli sve se više smanjuje i izčezava lik malog siročeta... Nestaje mi ispred očiju, ali je ostao duboko urezan u srce koje je imalo za njega samilost, ali nije imalo hrabrosti da mu to pokaže...

Oh Bože, smiluj mu se!... I njemu, i meni...

Snijeg pada. Inje se hvata po rubu mojih haljina, a ja koracam dalje kroz zimu snijeg, koji škripi pod mojim nogama...

Zorka Mrljak

DJEVOJKA

I.

Išla je sa jednom drugaricom. Razgovarale se o svemu i svačemu te skrenuo govor i na ples. Priča joj druga, priča: „Da znaš kako se tamo fino pleše, zabavlja, uživa. Divno, raj. Pa još to četiri puta nedjeljno. Zatim sam bila u kinu. Gledala sam silan komad. Da znaš kako joj je bio lijep ljubavnik! Onda su me „dečki" otpratili kući. Znaš kako su mi laskali. A kad je bila gužva jedan mi se sasvim približio. Sve sam mu dah osjetila! Pri rastanku mi je neobično stisnuo ruku i rekao mi da sam ove večeri bila osobito čarobna!"

Tada ju prva zapita: „Pa zar si ti djevojka da samo plešeš i flirtuješ? A tko će učiti? A tko će pomagati mami? Zar ti nemaš pametnija posla?" Druga joj odvrati: „Pa zašto sam i djevojka? Dok sam mlada uživaću, veseliću se!"

Tako misle moje drugarice o svrsi djevojaštva. Drže se one: „Mladost — radost!" Da, ali kakva radost? Ne ona u kojoj uživaš u pobjedi nad samom sobom, već ona druga, kratkotrajna, za njih divna. Pa, to je prava radost! (Po njihovom shvatanju!)

Djevojka je zato tu da se iživi, vele one. Dok si mlada uživaj sreću mladosti i ljepote; uživaj u plesu, u vatrenim pogledima tvojih „kavalira", „opijaj se srećom; ta ona je tako nevina i tako godi. Brzo, veseli se dok si mlada, jer kad padnu prve bore po licu . . . Ah, ta kasnije ću se i udati! Onda neće više biti one slobode koju sad imam.

Govori im se o ženskom dostojanstvu — one ga ne mogu shvatiti. Kakvo žensko dostojanstvo?! Tha, šta je to? Čuju one i to, da žene, napose djevojke ne bi smjele biti takve športašice kao što su danas. One se svugdje natječu: u boksu, nogometu, plivanju i u svim mogućim športovima. To ponizuje žensko dostojanstvo. Nije žena zatotu da pokaže muškarcu koliko može daleko disk da baci ili za koliko može minuti da prepliva sto metara. Nije djevojka ni zato tu da im „začinja" zabave, da se kiti i oblači da bi se po njoj mogle pasti njihove oči.

„Pa nego zašto smo tu? Mi da se damo od njih „poniziti". Da nam predbacuju da nismo ni za šta sposobne? Koješta! Pokazat ćemo mi njima da smo in **ravne**, da smo im **jednake**. Ili da se zavučemo u samoću kao časne sestre, pa da nam predbacuju da nismo društvene?! A jok! Nije za nas krunica; molitvenik; u crkvu idemo jer moramo. Da možda, na tvoju molbu, pomažem u kući? To je najveća glupost! Ima za to vremena kad se udam! Neću još da mažem svoje ruke."

Kažeš mi da bi se trebala temeljito naobraziti? A šta će mi to? Znaš, interesantnije smo kad smo onako malo „bespomoćne." Istina treba imati malo pojma o svačemu, ali solidno znanje nije ipak potrebno.

— Preporučuješ mi da se vježbam u samozataji jer da će mi trebati za brak? Kažeš mi da se više zanimam za psihičke stvari, jer da će mi trebati za odgoj djece? Kreposti su najzad bile za djevojke prijašnjih vremena, a ne za nas moderne ljude . . .

Ili da se dam na studiranje ljudske psihe? Valjda se neću ja s onom dječurlijom mučiti?! Uzet ću odgojiteljicu, pa neka ih ona odgoji! Ja imam pametnija posla!"

O „sretne" li djevojke koja tako misli!

A još „sretnijeg" li naroda kojemu će ona davati nove članove i novu omladinu!

II.

Još čujem uzdah dobre majke: „Ah, moja kći nije prava djevojka. I nju je odnijelo moderno doba!"

Kad pogledam u svijet oko sebe, dolazim do žalosne konstatacije, da bi velika većina majki mogla tako uzdahnuti jer danas ima vrlo malo pravih, poštenih djevojaka. U mojim očima je djevojka biće milo, sa uvijek nasmiješenim očima i prijaznim govorom. Ali ona zna biti i veoma ozbiljna kad to ustreba. Ona zna da se u njenim mladenačkim godinama budi ljubav i strasti, te im zna ozbiljno i odlučno stati na put. Ljubav je njena najveća krepost i najljepši dar Božji, ali je ona suzdržava i ne da joj maha; jer dok je vatra u peći daje ugodnu toplinu, al' ako peći otvoriš vrata, plamen će uhvatiti sve oko sebe, te će buknuti požar koji će sve uništiti i srušiti. Kao što zatvorena vrata peći čuvaju dom od požara, tako i nju od požara strasti čuva njena čvrsta, nepokolebiva vjera. U svojoj se borbi ona utječe Bogu, jer je sigurna da će joj On pomoći. Njen duševni život nije mehaničko izvršivanje vjerskih dužnosti, već život pun svijetla vjere i ljubavi Božje. Ona iz sv. Pričesti crpi snagu za borbu u ovom modernom životu. Ona u Bogu nalazi vječnu Istinu i ne traži je u svijetu, koji mlade duše hrani samo lažima u obliku „naučnih" knjiga. Ne traži ni takozvanu „slobodu" modernog svijeta, koja se sastoji u robovanju strastima. Ona je slobodna kad može svoje strasti držati na uzdi te tako zapovijedati onom nižem ja u sebi. Veseli ju sloboda duše, koju ne sputava moderna „slobodoumna" filozofija, te se ona može po svojoj volji uzdizati iznad ove materije u više predjele razmišljavanja i čuvstva. Ne može je zavesti lažna sreća slobodne ljubavi i materijalnog blaga. Njena se duša nije prilijepila za materiju. Ona uživa u čistoj ljubavi spram Boga i bližnjih. Za nju je sreća ako može učiniti nešto za Spasitelja, kao n. pr.: ako joj je nešto teško izvršiti, ali ipak to učini iz ljubavi prema Njemu.

Ona se čuva svih prigoda za grijeh. I ako je vabe plesovi, kino, zabave, kazalište, ona će radije ostati kod kuće te raditi što, jer zna da ako možda sebi ne bi naškodila, da bi sigurno naškodila svom plesaču. On je vatreniji, zapaljiviji i njeni čisto nevini pokreti i držanje mogu mu nanijeti teških borbi u kojima može vrlo lako podleći. Svijesna je ona što znači odgovarati za njegovu dušu. Kako li veliku odgovornost nosi! A šta, ako ga je, ako je duže išla na ples, malo po malo slabila, te je on sad napokon propao i ona je kriva da će jedna duša trpjeti vječna muke?! Ne, rađe ona neće ići ni na ples ni na zabave, već će k sebi pozvati drugarice, te će, ako joj je želja s njima plesati. Kino ona ne posjećuje. Ne zanima je. Ne nalazi tu za se duševne hrane.

Što se tiče mode — nije njena lutka. Ne da si ona od te g-dje diktatorke za povijedati. Oblači se u stilu vremena, ali da svaki drugi-treći mjesec nove i nove sve modernije novotarije kupuje, to bi za nju značilo baciti novac ni za što. Ali moda ne diktira ni njezinim mislima, osjećajima i ukusom, da bi ona morala misliti da je sve što je moderno istinito, dobro i lijepo. Ne povađa se za modernim gospodjicama za koje je kućni posao sramota ili glupost. Ona radi, pomaže, drage volje. Uživa kad svojeg brata ili sestricu može poučiti u čemu, dati im nešto, napraviti, ili izmiriti kad su se zakačili. Ona je u kući uvijek vesela, radi sve pjevajući. Kad joj se što naredi da učini, a ona tog časa radi svoju matematičku ili latinsku zadaću, ne pokaže ona namrgođeno lice, već, iako joj je teško, skoči veselo i sa smiješkom na usnama posluži. Ona je, kad je u kući neugodna atmosfera, kao blag vjetrić koji sve ublažuje i svemu godi. Svoje dužnosti vrši rado, s veseljem, jer za nju nisu muke koje mora podnositi, već sredstvo pomoću kojeg ćeš izgraditi svoj značaj. Zato ona uči i školske stvari, jer zna da će joj i ovo

znanje trebati. Radi i privatno. Naobražava se u svakom pogledu. Željna je znanja te u svom slobodnom vremenu njime obogaćuje svoju dušu. Iskorišćuje svaki časak, jer je vrijeme nepovrativo. Za nju je izgubljeno vrijeme ono u kom se je ona šetala ili sjedjela bez ikakva posla, a ne kao za njene drugarice koje ubijenim vremenom nazivaju ono u kom su nešto korisna radile ili učile.

Ona ljubi svoju Domovinu, te se zato čuva i naobražava, jer zna da njoj ne treba stvor duševno i fizički nesposoban za ma šta, već zdrava i umna djevojka, koja će jednog dana dati vrle sinove. Koji će njoj i Domovini biti na diku, ponos i na slavu Božju.

Zorka Mrljak

PJESMA SVENULOG LISTA

Na grani stoji list: suh, uveo, blijed,
I na zemlju baca svoj zadnji pogled.

Gleda tužno zemlju i očajno žali,
Njegovi su druzi već odavno pali.

Ljetos na suncu žarkom njiho se zeleni list,
A oko njega svuda bio je uzdah čist.

Ptice su veselo tada pjevale pjesme mile,
A njive okolo svuda u punom cvijetu su bile.

I došli su burni dani, vjetar već bijesno duše
Te sa grana mnogu braću njegovu-dolje ruše...

I bura je najzad prošla, on opet miriše cvijeće;
On vene, žuti, i najzad u starost duboku pada...

Na grani stoji list: žut uveo, blijed,
Pod drškom njegovom sada voda se pretvara u led.

On tužno, očajno stoji i pušta suzu koju,
A mržnjom u srcu svome proklinje sudbu svoju.

Cvijeće koje je ljetos u polju veselo cvalo
Mrtvo je; ali je ipak zemljici sjeme dalo.

A list skrštenih ruku nemirno čeka smrt;
Borit' se više ne može'; držak je njegov krt.

Al' savjest mu ne da mira, skoro već umrijet' će
Živio jeste dobro, al' spomem ostaviti neće.

I laki vjetrić se smješka, zaigra granom tom,
A list već počiva mirno u tihom grobu svom...

Jakov Vujković L.

VEČE NA MORU

Dosadilo mi je svako veče slušati istu plesnu glazbu, gledati iste parove kako se nečujno predaju zanosu strasti. Priljubili su se jedno uz drugo ... plešu ... tiho šapuću ...

Suvišno je sve ovo.

Želim malo promjene. Nešto me vuče nekuda dalje, dalje — ne znam ni sama kuda. Osjećam da me blaga ruka vuče, miluje, zove. Ja joj se predajem da me vodi.

Poći ću u noć. Poslaću pozdrav zvijezdama, ljepoti i nebu.

— — —

Već sam se udaljila od grada. Morski uzduh pomilovao mi lice. Osjećam hladnoću. Daleko iza mene počiva pod plaštem noći primorski grad. Umiru zvuci glazbe.

Spušta se nijema noć.

More, veliko i nepregledno more veličanstveno se ljeska na mjesečini. Tajanstvena ljepota! —

Tek valovi snažni gorde ljube stijene.

Ljube! I ja bih htjela ljubiti.

Pučinom plovi barka. Smokvino lišće šušti kao meka svila. Zvijezde. Zatim ... jedna mala zvijezda ... nestala je u svemiru.

Oh, Bože, koliko ljepote!

Nad gradom se dižu visoke stijene. Pukotine na njima izgledaju kao bore na licu starca. Čini mi se da vidim velike oči, koje stalno gledaju na isto mjesto, usta, koja se nikada ne smiješe. Izgledaju kao demon koji će progutati cijeli svijet.

Vraćam se. Djevojačka pjesma putuje nježno pučinom, zaustavi se kraj barke ... ide dalje — da nikog ne uvrijedi.

Mirna noć. Noć na moru.

— — —

Adieu!
More. Ideali.
Zbogom!

Maja Katanec

KRIŽARSKI ODGOJ KROZ ŽRTVU

Ideje, za koje se pojedinci oduševljavaju, ne moraju same po sebi da budu dobre. Ali oduševljenje za ideje dolazi tek tada, kada se stekne svijest da su te ideje dobre. Pristalice raznih ideja ne zadovoljavaju se tim, da oni sami zastupaju te ideje, nego žele da nađu za njih što više pristalica i pobornika.

Svijetu su manje-više poznate naše ideje. Barem naša najbliža okolina zna ko smo i šta hoćemo. Ali u svom organizacijskom životu stičemo iskustvo da ideja žrtve najteže prodire, najsporije osvaja. A baš žrtva je glavni uvjet, da se čitavo Križarstvo razumije ili ne razumije. I ne može biti pravi Križar, odnosno Križarica, ko nije sasvim na čistu s tim, da se preporod pojedinaca i izgradnja Kristovog Kraljevstva u dušama bazira na žrtvama.

Često nam se predbacuje, da pojedini naši članovi i članice samo kvare ugled društva, jer ne odgovaraju uvjetima, koje organizacija postavlja. Pri tome se ne analizira i ne razmišlja: u čemu leži razlog, da ne prihvatimo dobro i ako ga spoznajemo, nego ostajemo na putu svojih nesavršenosti. Ako se meni može šta prigovoriti, to još ne znači, da organizacija ne valja, što od mene nije isklesala sveticu.

Duše se izgrađuju cijeli život, jer je put žrtve težak i strm, i po njemu se ide sporo. Često se par koraka napreduje, ali onda dođe kakva okuka i — mora se natrag. Mi ipak ne gubimo nadu, jer poznajemo svoju prirodu sklonu na zlo. Najteže je pregaziti samoljublje; poniziti svoje „ja". Ta svi smo mi potomci Evini. Njoj je silno godilo kad joj je nečastivi u obliku zmije progovorio: „Uzmi i kušaj što si naumila i bićeš kao Bog". A zar nama ne godi, kad nas djela naših ruku uzveličaju pred svijetom, ako već ne mogu i pred Bogom? Zaboravljamo često na riječi zapisane u „Nasljeduj Krista": „Toliko čovjek vrijedi koliko vrijedi u Božjim očima i ništa više" i ne dozvoljavamo da budemo od drugih „zapostavljeni", iako mnogo puta interesi organizacije traže da ostanemo u pozadini. — Nije baš uvijek naše mišljenje opravdano, a mi nastojimo svim silama da ono pobijedi, odnosno da drugo, možda kud i kamo opravdanije i savremenije ne prodre, jer smisao žrtve u nama još nije iskristalisan. Organizacija nam nameće kao osnovnu uzgojnu mjeru — žrtvu. Ako hoćemo da nas organizacija uzgaja i izgrađuje moramo da prigrlimo žrtvu; a ako ju odgurnemo, znači da još nismo dovoljno ozbiljno shvatili Križarstvo.

Počinje se svladavanjem u „sitnicama". Jer dokle god ne budemo u stanju da svoju volju i svoje sposobnosti stavimo u službu organizacije kada od nas zahtijeva neznatna djela koja nam se čine tako neznatna, da umanjuju našu ličnost, dotle nećemo biti u stanju ni da ispunimo dužnosti, koje su skopčane sa većim poteškoćama i žrtvama. U tome se često varamo misleći: ona dužnost je baš za mene, ili ono djelo bi bilo savršeno kad bi bilo izrađeno mojim rukama, ali ovo što ja radim, pa to su sitnice za početnike. Sjetimo se da po sitnim djelima postajemo veliki ljudi.

Priroda žrtve koju nam nameće naša organizacija može da bude materijalna, vremenska i duhovna. Ne traži se od nas da ih prinosimo preko svojih snaga, ali se

traži naša spremnost da žrtvujemo do maksimuma svoje vrijeme, svoja materijalna, finansijska sredstva, a osim svega da kroz žrtve čistimo svoje duše. Organizacija će imati od nas najviše koristi, ako budemo u svom duhovnom životu prešli preko minimalne granice.

Plodovi uzgoja kroz žrtve svakako su vidljivi. Jasno je da se to vidi najprije na društvenim sijelima. Ako tamo nisi dobar član ili dobra članica, u kući ti s pravom zamjeraju, što je nevidljiv blagotvorni uticaj organizacije na tebe. Mnogo je teže u svojoj najbližoj okolini, a u prvom redu u obitelji biti pravi križar, odnosno prava križarica nego u krugu svojih istomišljenika. Ali kroz žrtvu ćemo moći doći i do tog stupnja, da budemo ono, što se od nas i očekuje: omladina, koja će qreporoditi svoj narod.

Stana Križanović

IN MEMORIAM

„O Smrti!
Samo s tvoje nesmiljene ćudi
Poznaju te zemlje ove djeca;
Ljudski jauk otkad plaču ljudi,
C'vjel živima, otkad vaj im jeca,
Glas prirode svaki, čil i loš,
K tebi vapi, moli milosrdje,
A ti tvrda kao kamen tvrdje,
Smilila se nikad n'jesi još.

P. Preradović

Bilo je to za vrijeme rata negdje u martu mjesecu 1916 godine. Borba se vodila na zapadnom dijelu Karpata, u istočnom dijelu bivše Čeho-Slovačke. Kako u ovim predjelima snijeg običava padati još u oktobru, to si možete zamisliti koliko ga je bilo. Bila je ciča zima da je sve pucalo. Snijeg je padao kao perje. Ništa se drugo nije vidjelo do crnih vrhova jela koji su pored snježne bjeline izgledali još crnji.

Tišina je. Svuda vlada grobni mir. Nemoguće je napredovanje vojnih jedinica. Tu i tamo škljocaju zubima premrzli vojnici duboko zavaljeni snijegom. Pravog zakloništa nemaju, samo duboko iskopane rupe u snijegu oblijepljene kožama. Pokatkada prekine ovu tišinu daleka mumljava topova, ili pak koji pucanj puške.

Budući da vojnici nisu mogli napredovati postavili su stražare pred svojim barikadama u snijegu, dok su ostali izmoreni dugim bdenjem zaspali, ili cvokotali zubima.

Austro-ugarske vojnike — tada naše — dijelilo je od neprijatelja samo jedno visoko brdo, jako pošumljeno. Naše jedinice na ovom mjestu bile su rasporedjene u obliku velikog latinskog T. Dakle: lijevo krilo, centar, osnova i desno krilo. U svakoj od ovih jedinica bilo je po dvadeset ljudi. Stražari su se brzo mijenjali, jer je snijeg bio u stanju da zaspe čovjeka, ako se ne šeta.

U jedinici na desnom krilu nalazio se i moj otac. Bio je omanjeg rasta, ovalnog lica, crnih očiju i dugih brkova. Fizički je bio dosta slab; uvijek povučen, tih i miran. Nije trpio da ko u društvu mnogo govori.

Kada je došao na njeg red da stražari, obukao je dugi kožnati kaput, navukao na čizme kožno-vunene čizme, uzeo pušku i otišao. Snijeg je padao i dalje. Otac poslije kratkog vremena osjeti kako ga sve više hvata hladnoća. Slabije gradjen, brzo se umorio hodajući dubokim snijegom. Pored umora on se sve više smrzavao, dok najzad nije skrhan pao.

Snijeg je padao i njega sve više zasipao. Počeo je dozivati; ali onako smrznut, jedva je i sam čuo svoj glas, a kamoli da ga drugi čuju. Najzad izgubi svijest, a snijeg ga nemilosrdno zavali. Od mjesta gdje je ležao, vidjela se samo jedna rupa koju je provalio dah zatrpanog.

Nakon nekog vremena izide drugi da zamijeni oca, ali njega nigdje. Stražar odmah javi slučaj onima u rovu. Svi su bili tvrdo uvjereni da su ga uhvatili neprijatelji. Brzo pošalju izvidnike da bi utvrdili nestanak oca. No sve traganje bilo je uzaludno. Njega nigdje. Njegovi prijatelji, duboko potrešeni, oplaču ga kao izgubljenog.

Ali dobri Bog nije htio tako; unio je svijetla i u ovu tajnu. Stražar hodajući tamo amo naidje na rupu pod kojom je ležao zavaljen moj otac. Kako mu se rupa učinila sumnjivom, razvali puškom snijeg, i opazi na svoje zaprepašćenje čovjeka. Zajedno sa ostalima mogao je utvrditi identitet. Nemajući vatre počnu mu trljati ruke i noge, no sve uzalud; otac nije dolazio svijesti. Kako mu je stanje bilo veoma opasno, otprave ga u bolnicu. Šta je bilo s' njime u bolnici ne znam.

Nakon jednog dana došao je ipak k svijesti. Stanje mu je bilo teško. Strašno je bio slab, hodati uopće nije mogao. Dobio je zapalenje pluća, a zatim što slijedi . . .

Poslije nekog vremena bio je otpremljen sa fronta. Kod kuće se nekako i oporavio, no bolest koja je uhvatila svoj koren bila je fatalna po njega. Od toga vremena dani su prolazili i sve se više približavali katastrofi.

Jednog lijepog predvečerja opazim oca neobično blijeda. Budući da se na njemu bljedoća viđala i prije, nisam tome obraćao naročitu pažnju. Ipak me je nešto diralo, pa reknem majci. Upitah oca je li mu možda pozlilo, a on odgovori da mu je nekako sve sumorno. Majka mu je doduše poklonila više pažnje, no znajući ga, vjerovali smo svi da će to proći kao i drugi put.

U gluho doba noći probudi me nečiji vrisak. Onako sanjiv podignem glavu. Pored očeva kreveta gorko je naricala mati. Sav uplašen skočim sa kreveta i pritrčim ocu. Na njegovu licu bile su hladne kapljice znoja. Samo je polako mahao rukama i napinjao se da nešto kaže, ali nije mogao. Bez sumnje njegov napor da govori i njegovi pokreti bili su neka utjeha majci. Dobra moja mati naricala je. Na majčino zapomaganje došli su i sustanari. Vidjelo se da ocu nije daleko kraj. Kraj mome dobrom ocu! Silno je djelovala na me ova misao. Gušio sam se u suzama. Moje duševno stanje bilo je neopisivo. Grleći oca stalno sam vrištao i ponavljao: „Ta . . . a . . . t . . . a"!!!

Neki od susjeda otišao je da potraži svijeću. Okolo oca sa svijećom u ruci, klečali su susjedi moleći Boga da mu primi dušu. Mora da su još dugo molili, ne znam. Časovi su mi vrlo brzo prolazili. Najednom, podigne se malo otac podupirući se laktovima o jastuk, blagoslovi nas sve i nakon nekoliko minuta, avaj! moj dobri otac je izdahnuo.

Plakati više nisam mogao, suza više nije bilo u očima.

Sutradan tužno su zvonila zvona u znak očeve smrti. Tužnijeg dana za mene valjda nije bilo. Sva kuća uvijena u crninu pojačavala je ovu moju tugu. Stalno se sjećah epizoda iz života mog pokojnog oca, koje su samo bolni dojam ostavljale na mene. Potamnilo je moje Sunce. Za mene nije više bilo utjehe i radosti. Tuga je sakovala moje srce kao u gvoždje.

Po podne je krenula tužna povorka. Otac za navijek odilazi od kuće u novi stan, u crnu i hladnu zemlju. Vječni sanak zatvorio je njegove oči, a posljednji udar zvona otpravio ga u vječnost. I sad kad na to mislim, navre mi po koja suza u oko i pokvasi papir, da oda i posljednje poštovanje pokojniku.

Gustav Ivković

NA SATU FRANCUSKOG...

— Za ponedjeljak cijelu pjesmu „Le regret du pays natal" naučite napamet! Pitati ću vas sve za ocjenu — rekao je profesor francuskog jezika u petak. Čuo je to dobro Tomo. Zna on kako se teško ispravlja „cvonjak" (kako to đaci kažu) iz francuskog.

Zna on to sve dobro, ali je do ponedjeljka ujutru nije ni pogledao. Šta ga je sprečavalo? Sigurno ćete pomisliti: morao je raditi, bio je bolestan ili slično tome. Ne, ne radi on ništa, nije on bio ni bolestan nego svemu tome kriv je „budilnik" kaže Tomo. Zašto? Eto, u subotu su litanije, a poslije bioskop i korzo su bili krivi što Tomo nije knjigu ni pogledao. A na nedjelji je krivica što je takav blag-dan da je „grijeh" učiti.

Sat je kriv što Tomo nije naučio ništa za ponedjeljak...

Evo zašto? Kad je Tomo u nedjelju kasno stigao kući, namjestio je budilnik da u 4 h. zvrči, i nije on kriv što budilnik baš tog jutra nije zvrčio. Kad je legao u krevet u nedjelju uveče, misli se on o sutrašnjem danu, i naposljetku dođe do zaključka da je pjesmica laka i da će je on do polaska u školu „pozlatiti", a ne da je neće naučiti. Ali uvijek i svuda dolazi dobro poslovica: „Što možeš danas ne ostavljaj za sutra." Tako i ovdje. Imao je Tomo dosta vremena da nauči pjesmu; to samo on misli da je svemu kriv sat. Tomo nije ništa naučio, a budilnik baš u ponedjeljak nije zvrčio. Tomo je tvrdo zaspao, pa se nije ni probudio do pola osam. Kad on vidje koliko je sati, skoči brzo, prvo je morao još knjige spremiti i odmah trkom u školu. Tako nije još ni doručkovao, a što je još gore nije ništa naučio. Čim je stigao u razred, brže-bolje svuče kaput i uze odmah francusku knjigu, misleći da će ipak barem nešto moći naučiti. U tom već stiže i profesor. „Jao, Bože, šta ću sad?" pita Tomo svog druga, koji govori pjesmu kao „vergla". „Što si došao u školu?" pita ga kolega. U tom profesor vikne „Molitva" i oni muknu.

Čim su svršili molitvu, profesor izvadi prozivnik i reče: „Ajd' junaci, da vidimo ko će dobiti dvojku?" Tomo se ohladio. „Ao, Bože! propade mi novo odijelo, pa ping-pong stol. Dobiću dvojku... sigurno ću imati i opomenu" reče Tomo svom susjedu. Profesor je počeo od zadnjeg (po prozivniku) ispitivati, a Tomo je negdje u sredini. Prvi je znao pjesmu sjajno, i profesor reče: „Ako ovako znate svi, neću vas ni pitati!" U taj čas svi su zašutjeli tako da bi se čulo kako muha leti.

„Dakle ne znate svi tako? Hajdmo dalje." Sve se bliže približuju Tomi, a on samo prvi red zna tako, kako je onaj prvi znao cijelu pjesmu. Misli Tomo brzo što da čini, jer su već dvojica „zabugerisala". — Da sam barem maločas ustao — misli Tomo — da sam rekao:„ Svi dobro znamo!" Pa ako bi povjerovao? Ali ako bi rekao ajde da čujemo baš tebe. Ja ne bih znao... „Blizu je tebe" rekne mu susjed, gurne ga, i prekine mu misli. „Je li što da mu reknem, tj. što da mu slažem?" upita Tomo druga. Ali odgovor nije dobio, jer jedan nije znao ništa i profesor se razljuti i razdere: „Daću svima koji ne znaju jedinicu, i nećete je popraviti sve do augusta! Lenštine ste vi velike, ima samo tu nekolicina što rade uvek i pošteno i valjano. Evo i ovaj je naučio dobro, a ima ovde već 3 dvojke, ne četiri. Alal ti vera." — Jao, ako me prozove, pa propade onda još i moje more na ljeto, misli Tomo i dobro broji koliko ima još do njega. Svega još njih pet, i on...

Drma druga koji sjedi pred njim: „Koliko minuta ima još?" „Još 21 minut." „Šta?... Dakle moja sudbina je takva! Alaj sam nesretan, jedanput nisam naučio, i baš sad će dati takve dvojke tj. jedinice koje su popravljive samo u augustu!"

E, zašto se nisam probudio? Taj sat! Ako dobijem dvojku, čim odem kući razlupati ću

ga nek više nikog ne prevari. „Još jedan pa ti Tomo“ rekne mu jedan drug iz njegove blizine, ali Tomo ne zna koji je? Sav se zarumenio, pocrvenjele su mu čak i oči. Toplota od njega je takva da bi ispekao prste kad bi dirnuo u njega. „Sad ću ja“. Tomo se već polako diže i smislio je šta će mu već reći: „Nisam mogao naučiti, jer sam morao ići tati koji je sad otišao u vojsku u Novi Sad.“ Ako upali? Ali ako gosp. rekne „šta se to mene tiče, evo tebi, blago meni dva; doći ćeš ti meni u augustu?!“ Posljednji onaj, koji je bio prije Tome svršio je. Profesor okreće stranu od prozivnika i reče: „Ajde da vidimo ovog P . . .“ u isti momenat neko zakuca na vrata, profesor ućuta, i papir je pružen kroz mali otvor vrata, a Tomo sav radostan vikne: „bravo . . . objava“. Gospodin profesor primi papir i kad vidje da je napisano nešto mnogo, pruži objavu učeniku iz prve klupe i reče: „Ajde, na čitaj.“ Tomo se nešto umiri, sjedne ponovo redovno i stade glasno šaptati: „Polako čitaj, polako!“ Profesor to ču i viknu: „Samo brzo, jer nema se vremena, samo su dvadeset njih odgovarali“. „Koliko ima još minuta?“ svakog trenutka pitao je druga. „Još dvanaest“ glasio je odgovor druga prvi put. Nije prošlo ni 30 sekunda, Tomo opet gurka „onog“. „Koliko ima?“ „Onaj“ je samo ćutao . . .

Kad mu već na nekoliko upita nije odgovorio, Tomo zamahnu pesnicom i lupi ga po leđi. „Je li koliko ima još?“ Leđa zabuče odjednom kao bubanj. Onaj što je sjedio pred Tomom zajaukne sasvim nesvjesno: „Molim!“. — Kad to ču profesor, viknu još jače: „Šta je?!“ Onaj koji je dobio udarac digne se i rekne: „Udario me u leđa“. „Čekaj, videt ćemo mi tebe odmah, kakav si ti junak kod pesme?“ „Ima li još puno, ti?“ upita profesor onoga što je čitao objavu. „Nema još samo malo, gospodine“. „Čitaj samo brzo“ rekne mu profesor. Tomo je sad znao da će odmah govoriti. Da se ište u zahod? Neće ga pustiti sigurno, reći će mu: „Reci najpre ti, budalo jedna, što se tučeš pesmu, pa onda idi“. Ah! To neću ni pokušati. U to se sjeti možda bi gosp. njega preskočio da ga nije „onaj“ javio. Gurne ga opet i zapita: „Koliko ima još? Čekaj dobićeš ti, ako dobijem dvojku, razlupaću ti „njušku“ znaj! On mu odgovori: „Još deset minuta“. Misli Tomo sad će ovaj završiti sa objavom i mene će prozvat... „No Bože! Sveti Antune, ako me ne prozove dat' ću ti deset dinara — izgovori Tomo u sebi. Dotle je onaj pročitao objavu, Tomo ne zna šta se dalje desilo; kako njega profesor nije prozvao to on ne zna. Gosp. prevrnuo nekoliko listi i počeo ispočetka po azbučnom redu da pita. Ispočetka su svi znali i gospodin se već udobrovoljio, ustao je i počeo se šetati po razredu. Tomo zna da još ima samo dva minuta i počeo je brojati 1... 2... 3... 4... i tako dalje... Jedan minut još...

Kad odjednom profesor šetajuć se spazi Tomu i vikne:

„Ajde ti, junače, što se tučeš dok se objava čita“. Tomo je baš došao do 30 (trideset), to znači ima još svega 30 (trideset) sekundi. Tomo započe, lijepo rekne naslov: „Le regret du pays natal“ i poče dalje: „Pourqoi le prononcer, ce nom de la patui? U taj isti momenat zazvoni, a profesor reče: „Idući čas ćeš nastaviti“. Jedno dugo ao... odjeknulo je u razredu, to je Tomo od veselja viknuo na sav glas. Svi su srećni: budilnik je srećan, neće morati da se „umnožava“, onaj drug Tomin neće morati ukrvaviti maramicu, a Tomo nije dobio „cvonjak“, ima nade da će dobiti novo odijelo i ping-pong stol. Velike nade postoje da će Tomo na ljeto boraviti na moru. Isto tako i Sveti Antun je sretan, dobiće 10 dinara. Tomo se još istog dana „zarekao“ sam sebi da neće više ostavljati novu lekciju, bilo to pjesma ili šta drugo, ali on će uvijek naučiti prije i držaće se dobro narodne poslovice „Što možeš danas ne ostavljaj za sutra.“

Lipozenčić Marko

Dušni dan

Mir... tišina vlada svud,
Žamor se grada ne čuje,
Vjetar još piri odnekud
I negdje daleko putuje...

Sunce radosno sija
I baca tople zrake,
A vjetar polako nija
Drveća grane jake...

A tamo izvan grada
Križevi stoje goli,
I na tom groblju sada
Svijet se za svoje moli...

I dokle tako svaki
Misli na drage svoje,
Sjaju se plamečci laki
Sa svijeća, žute boje.

Daleko, negdje u gradu
Čuje se tutanj zvona,
I našu posljednju nadu
Mogućom čine ona...

Na jednom novom grobu
Mnogo je šarenog cvijeća,
U ranom jutarnjem dobu
Već na njem gori svijeća.

I jedan mladić je stig'o,
Što j' svijeću ovu dao,
Oči je gore dig'o
I pobožno moliti stao.

Dugo je molio tako,
Dugo je grob taj gledo,
I dvije mu suze lako
Skliznuše niz lice blijedo...

Jakov Vujković L.

GLAS OSJEĆALA MOJIH

Vide oči moje i čuju uši moje. Osjeća srce moje da vi prijeko gledate na nas. Čuju uši moje riječi prijekora vašeg. Vide oči moje zamišljena lica vaša. Osjeća srce moje šta vi mislite:

„Ah! ta naša omladina! Skroz se pokvarila. Nema ti kod nje ni časti, ni vjere, ni poštenja. Ne poznaje Boga, ne poštuje zakona Njegova. Ako ovako nastavi propašće narod naš."

Sve su to osjetila osjećala moja. No, ja bijah strog gospodar i zabranih da ustanu u obranu moju. Naredih očima da ne gledaju, ušima da ne slušaju, srcu da ne osjeća, a ustima da ne govore.

Nepravo im bi! Ali znao sam da istinu govorite i zato naredih ovako. Srce je boljelo, uši su zujale, usta kiptjela. No badava, bio sam poražen, morao sam ćutati. Svi: i srce, i uši, i oči, bijahu poslušni. Tek usta . . . usta progovoriše. Puče katanac na vratima njihovim i ona odaše sve nevolje i patnje koje su oči vidjele, uši čule, a srce čuvalo. No opraštam im jer zbilja, čuvši šta govore, nisu mogla više šutjeti.

(Usta govore:) „Srce, oči, uši i ja mnogo smo trpjeli zbog naredbe gospodara moga. Strog i nepravedan bijaše kad učini ovo. No oči ipak ne poslušaše naredbu njegovu već progledaše i evo šta vidješe. U sobi gdje se nalazio gospodar ne bijaše križa niti ikakvog znamenja svete vjere katoličke. Nedjelja bijaše, a trgovci prodavahu svoje proizvode. Vidjevši ovo sve rekoše ušima. Sjetiše se uši šta vi mislite o gospodaru mome. „Ah ta naša omladina. Skroz se pokvarila. Ne poznaje Boga, ni vjere, ni morala . . . Uši što čuše od očiju i ovo čega se sjećahu predadoše u srce. No srce bijaše razumjelo šta sve zajedno znači i bi mu teško da trpi nepravedno. Raspuče se i svi jadi dođu do mene. I ja bijah razumjela o čemu se radi. Znam da viču na gospodara moga da ne poznaje Boga. No oči nigdje ne vidješe „križa i ni ikakvog znamenja svete vjere katoličke". Siromah moj gospodar. Žele da poštuje zakone Božje! A on? Njemu nikad niko nije još protumačio šta su Božji zakoni. Kad ovo rekoh gospodaru svome oprosti mi neposlušnost moju."

Srce moje osjeti, uši čuše, oči vidješe a usta odgovoriše.

Alojzije Poljaković

BAĆ MATE

Mjesec prosinac je obilježen u svim kalendarima kao mjesec lova. I zaista lov je tada u najjačem jeku. Tada se vidjaju lovci svuda: u šumi, na polju, na brijegu, na ledu . . . jednom riječju svuda u prirodi. U prosincu, naročito oko Božića, ide svako u lov ko može. Ako ste malo bolje promatrali te silne lovce, mogli ste primijetiti da jedni imaju samo pušku i . . . lovinu, a drugi imaju lovačko odijelo, svakovrsne značke i sav mogući lovački pribor, imaju oni svakakve kopče, vrpce, pa rezervne lančiće, noževe i još koječega, ali im obično nedostaje lovački trofej — lovina (ili je kupljen.) Ovi lovci obično putuju u grupama i veoma se znaju hvaliti svojim podvizima.

* * *

Ovih sam dana putovao vlakom za mjesto X i u kupeu treće klase sreo sam se sa svojim starim poznanikom g. Garićem. Ja kao mladji prvi ga pozdravim:

— Dobar dan, g. Gariću, kuda Vi?

O! Dobar dan, Miško, kako mi ti živiš? a pri tom se malo isprsi da bolje vidim njegovo lovačko odijelo koje je dao ove godine praviti. Bilo je na njemu sve lovačko, od zelenog šešira sa perjem do gumenih čizama u „ruksaku".

— Idem u lov kod gazda Luke Matića u . . . kao i svake godine. Pozvao me je.

— A gdje su ostali lovci?

— Oni me već čekaju.

— E biće jedan manje no lane.

— Ko neće doći? Naš prof. — mislim bivši — iz filozofije? Na njega ove godine i ne računamo jer je bolestan.

— Ne, nego gazda Lukin sin, moj školski drug Grgo je u vojsci.

Vlak je dotle već pošao i obojica smo gledali kroz zamagljeni prozor van i bilo nam je ugodno gledati iz toplog vagona one koji su napolju u debelim kaputima. Nismo ni izišli iz stanice, a moj saputnik se lijepo digne i izvadi iz unutrašnjeg džepa od velikog kaputa bočicu sa rakijom i „cugne" dva-tri gutljaja, a ja da i mene ne ponudi — jer ni inače ne pijem — a uvrijedio bi se što „baš od njega" ne pijem upitam ga:

— Recite mi, g. Gariću, da li je lov baš tako veliko uživanje, ili šta tamo tako privlači ljude?

— Pa da i sam lov nije tako veliko uživanje i onda bi čak vrijedno bilo otići samo da vidite i čujete bać' Matu, gazda Lukinog hajkača. To vam je čovjek ko neki narodni leksikon: zna sve u selu, a poznaje i divljač okoline.

— Ta idite sa takvim lovačkim bajkama.

— Nije to bajka! To je prava pravcata istina. Samo da vam ispričam bać' Matinu opkladu s vašim bivšim profesorom, pa ćete se i sami uvjeriti.

— Deder ispričajte da znam jednu priču više nego dosada — kažem mu ja malo ironično.

— Ako hoćete odmah i dvije. Pa kako da vam i počnem, i tu se opet digne za prepečenicom, malo se nakašlje pa će nastaviti: „Prije tri godine, pred polazak u lov bać'

Mate nam reče da će on vidjeti 22 zeca, ili kako on to kazuje ‚22 zecova‘. To ču i vaš profesor, koji je — pomislite — prvi put došao s kompasom da se ne izgubi, a ipak je uveče poslije večere došao pod sto s kompasom zajedno i tako smo ga ‚izgubljenog‘ našli ujutru, pa će bać' Mati reći: ‚A odakle Vi znate da ćete samo toliko vidjeti, a ne više ili manje?‘ — ‚Ta kako ne bi ja to znao kad sam noćas sanj'o da su me pozvali u vojsku, a ja sam bio u 22 puku.‘ — ‚A kakve to ima veze sa zečevima?‘ upita profesor. ‚To ćete vid'ti posli lova!‘ odgovori lukavo bać' Mate. Pošto ni jedan nije htio popustiti opklade se u tri litre šilera."

„U lov se pošlo kao obično oko pola dva poslije podne, a bać' Mate i profesor zajedno da ne bi koji kojega prevario. Profesor je pucao često, katkad bi i pogodio, a bać' Mate je išao kraj njega i kupio zečeve.

Brojali su lijepo mirno do sedamnaestog, no iza tog broja su se zečevi sve redje pojavljivali, ali ih je zato ipak još bilo. Profesor je mislio da je dobio opkladu kada su se pojavili 23 i 24 zec. Medjuvremeno se pošlo kući, tu i tamo se još čuo po koji pucanj. Profesor je išao gord kao da je osvojio pola svijeta i već je unaprijed gutao vino. Ali kada smo došli u krčmu kod „Zlatnog roga" bać' Mate će profesoru: ‚Ej, gospodaru, rek'o sam ja Vama da ćete samo 22 zecova vid'ti!‘ A profesor će kao zbunjen: ‚Kako da Vam ja platim opkladu kada smo vidili 24 zeca!‘ Bać' Mate će mu: ‚Ta kako ste Vi vidili 24 kad sam ja samo 22.‘ I onda kao da se nečega sjetio udari šakom po glavi: ‚— Jo pa da, Vi ste i onog brez repa uračunali, a i onog bucoglavog; te ne računamo koji su po dvared došli. Jook.‘ Poslije tako sigurnog poznavanja zečeva pogodili su se na opći zahtjev da svaki plaća po pola, jer su obojica imali pravo, ali da bać' Mate bira vrstu, jer ako tako dobro poznaje divljač koja živi u polju, kako tek treba da poznaje vrste vina kada je uvijek u krčmi."

— Sada se nadam da i Vi vjerujete da bać' Mate poznaje svu divljač okoline?

— Pa ko zna je li istina da su ta dva dvaput protrčali, to mi je sumnjivo.

— A Vi mislite da profesor nije tako mislio; ali što ćete protiv takve sigurnosti, nego mu dati pravo. Ali ako mi još ni sada ne vjerujete, ispričaću Vam još i ovu.

Ja sam se skoro pretvorio u uho da ga bolje čujem, a moji ostali saputnici takodje. Jedni su se okrenuli da bolje čuju, a ovaj kraj mene je izvadio novine i pravio se kao da čita, ali sam ja primjetio da na jednoj strani drži prst toliko vremena da bi već i nepismen okrenio list. Moj gazda Garić kada je vidio kako svako na njega gleda, prije nego što je počeo, pogledao je sve svoje slušače oko sebe u kupeu pa će nastaviti: „Lane smo bili ranije, jer je bila jaka zima, a kurjaci su došli iz Bosne preko zamrznute Save i tu napadali stoku, pa nas je i gazda Luka pozvao ranije da mu pomognemo tamaniti krvoloke. Sada je i bać' Mate sa puškom došao. Profesor nije dobio dopust, a božićni raspust još nije počeo, te on nije mogao doći da se opet opkladi sa bać' Matom.

Čim smo stigli vlakom društvo i ja tako oko četiri sata, ljudi su odmah pošli i u blizini šume pred selom iskopali jame u koje smo mi trebali sjesti i čekati kurjake. Iskopali su ih da budemo tako kakvih 40 metara od šume na ledini, malo u desno gdje je bilo polje, a iza nas su privezali kao mamac ovcu koju neće moći napasti dok ne prođu između nas. Tihi povjetarac nam je s ovog ruba šume pirkao. Znali smo da niz vjetar kurjak neće doći, pa da smo odmah i ispekli ovcu a da od nas duva prema njima to opet nema smisla, jer bi mogli do danas čekati, a oni opet ne bi došli. Zato da i njima i nama duva u stranu — to se već da podneti. Jer oni iz šume neće izaći dogod

mogu ići u njoj, a da nas zaobidju na ledini niz vjetar to još ni za gladne kurjake ne mislim, jer lukavi su ko sto vragova. Tako kad smo se smjestili u rupama dobro obučeni i umotani u opaklije i kapute, pošto su ljudi otišli, stali smo čekati krvoloke. Noć je bila hladna, a zvijezda više no ikada i lice nam je moralo biti veoma crveno, jer nam se dah smrzavao na brkovima i odijelu. Mjesec će se tek poslije ponoći dići, a mi dotle moramo već biti gotovi; a i ko bi tu hladnoću tako dugo izdržao. Bać' Mate je ovoga puta došao s nama sa svojom jednocijevkom — zato uzgred rečeno i nije lovio s njom zečeve. Znate stara puška, možda prvo izdanje ostraguša. Ali je bilo dva lovca i sa trocijevkama, kao gazda Luka i sin Grgo. E, vidite on je znao najbolje među nama podražavati kurjačije zavijanje, pa je i sada dozivao kurjake. To je činio zato da ostali kurjaci misle da je jedan našao žrtvu, pa i njih poziva u gozbu. Uz to smo i ovcu mučili da bleji, pa eto vam pravih kurjaka. Nismo čekali ni više od pola sata kad čujemo kako zavijaju u daljini; čovjeka sve prolazi jeza. Ovca je sada već i sama blejala od straha, a zavijanje se sve bliže čulo. Bać' Mate se malo namjesti; on je bio u sredini, a mi na dva tri koraka oko njega. Prije smo se dogovorili da on prvi okine. Malo zatim vidim kako iz šume prema nama dolaze dvije svijetle točke, a za njima još šest ili sedam pari. Bać' Mate okine čim je posljednji izašao iz šume, a mi skoro u isti mah za njim. Ubili smo svu sedmoricu. — Ti više neće dolaziti. Kada su oni naši u selu čuli pucnjeve, došli su kolima i odnijeli nas i kurjake kući. Kada smo ih pri svjetlosti pregledali, opazili smo da bać' Mate nije ni jednog pogodio.

A ja ću tada bać' Mati: „Dobro se ono kaže: ‚Dotle ide vrč na vodu dok se ne razbije.' Tako i Vi bać' Mato, hvalite se kako ste vi dobar lovac, a ne pogadjate ni jednog kurjaka od njih sedam!" A bać' Mate će meni: „Kakav vrč, kakvi kurjaci, badava vam tu sve znanje kada ovo nisu oni pravi bosanski kurjaci kojima treba samo šicati medj' oči pa ga pogodiš, nego su ovo cigurno neki iz Madžarske, a ti kako sam još u ratu čuo, idjedu dva po dva, a svaki zažmiri s jednim okom. Ti misliš da je jedan a ono dva, pukneš medj' dvi svitle tačke, a ono ode u ajer!"

— Recite mi, moj Miško, da nema pravo?

— Pa tako . . .

— Eto ta i vi mu već vjerujete! pa se tu slatko nasmija, a mene kao da su iz sna probudili s tim smijanjem, jer da je samo malo produžio sa pričanjem ostao bih u vlaku koji je već krećao iz moje stanice.

Julije Peštalić

Ponori

Po stazi čistoj ja sam hodila,
Visoko se digla na vrhunce;
Mene je Božja ruka vodila,
Ljubilo mene nebesko sunce.

Jednoga dana stali mi na put
Ponori slatki, tvoja oka dva,
Zbog njih ću eto morat' uginut',
jer zbog njih nesta moja radost sva.

U zjene vaše često ponirem,
Tugom zastirem radost svaki dan,
Vi ne dajete da se uzdignem

Nad život srca, mladenački san.
Ponori crni, sakriste mi sunce,
Ne mogu od vas gledati vrhunce.

Ljubljenom

U besanoj noći ja se radujem
sresti se sa tvojim crnim očima.
Vjera čvrsta mi novim da danom
za me opet nova sreća počima.

Jedan tvoj pogled sve mi poruši,
vjeru u sreću, svako nadanje.
Susreti naši za me postaju
novo i bolno jedno stradanje.

Zašto još ljubim Te, kad mi ne daješ
ni trunku nade da ćeš moj kad biti?
Zašt' u tvoje oči crne, vatrene,
želim svoje oči navijek utopiti?

Možeš da se smiješ ovoj bolesti,
prezri me, ne mari što će boliti.
Ja ću tebe dragi, s crnim očima,
nesretno, al' ipak vječno voliti.

Ž.

KNJIŽEVNOST

BRANKO RADIČEVIĆ

Prvi sljedbenik Vukov, začetnik novog književnog pokreta u srpskoj književnosti je Branko Radičević. Jednu tako visoko izobraženu ličnost, ličnost za koju je tijesno bila vezana srpska književnost u 19. vijeku, nije nezgodno spomenuti i izbliže promotriti. Sama fizionomija i pojava Brankova u književnom svijetu osvajale su publiku. Vedar, oduševljen Branko je pisao za široke slojeve srpskog naroda dajući sve što je najbolje imao. Lakoća stila i ljubav prema životu i svijetu spontano su vezani u svim pjesmama sa čistim narodnim jezikom. Kao čovjek širokih pogleda, pun osjećaja, Branko je postao plodan pisac. Njegove pjesme su cijeli niz duševnih previranja mladoga čovjeka, koji stupa na trnovitu stazu života. Ipak, Branko nije pesimist, njegova poezija prožeta je svjetlošću vedrih dana raskalašene mladosti.

Branko nije religiozan pjesnik, niti će se o njemu kao takovom govoriti. Radičević je pjesnik mladosti i ljepote. U prvom redu, njega oduševljuje svaka prirodna pojava. On je opaža, prenaša na papir, slaže u stihove pune živosti i plastike. Ti stihovi i pjesme su najbolje i najdotjeranije. Tih savršenih opisa pune su mu pjesme: „Putnik na uranku", „Tuđin", „Djevojka na studencu". Najbolja njegova pjesma „Đački rastanak" sadržaje bezbroj tih zapažanja.

Jedna crta koja se provlači gotovo kroz sve pjesme Radičevića, to je njegov poganski kult ženskog tijela. Nijedan pjesnik u cijeloj evropskoj književnosti nije tako šta pisao kao Branko. Ili ako je pisao nije radi toga bio slavljen, kao Radičević. Pjesme: „Radost i žalost", „Bezimena" pune su erotike, grijeha i raspojasane strasti što čini čovjeka nižim od životinje. Ženu Radičević čas idealizuje kao izraz ljepote i vjerne ljubavi. Djevojka u pjesmama Brankovim teži za dragim. Hoće da ga još jednom vidi.

— Ali gde je onaj lepi?
Kad bi sada opet došo,
Ma i ovaj drugi prošo!

(„Devojka na studencu")

U većini pjesama Branko otkriva u ženi načelo brutalne prirode, koja vabeći muškarca svojom ljepotom zarobljuje ga i ponizuje do životinje. Odnos prema ženi kao socijalnom biću, kao sestri i pomagačici Radičević rijetko kad spominje. Žena je kod Branka uvijek kriva. Njegova pjesma „Osveta" završava:

Vila se je za njim vila
Dok na srce ne savila
Njemu, što joj skrivi jako.
Što je ubi... no ma kako:
Krivica je grdna bila
Ma s' i grdno osvetila!

Branko je imao pravo da živi, jer je bio stvoren za život. Žensko biće, bilo žena ili djevojka, ima isto tako pravo na život te je stoga Branko trebao stati u obranu „moma" a ne na pikantni i ulični način isticati golotinju!

Pjesma „Đački rastanak" je najbolja i najuspjelija pjesma Radičevića. U njoj nam se Branko pokazuje onakav kakav je bio. „Rastanak" je Branko pisao kada je trebalo poći u svijet.

— Ja morah ići u daljnu pokrajinu
I ostaviti mili zavičaj!

(„Tuga i opomena")

Nikad nije bilo bolje pjesme od „Rastanka" u cjelokupnoj srpskoj književnosti. Svi osjećaji što osvajaju mladu dušu prije polaska u tuđinu, umjetnički su ocrtani u nježnim ditirambima u „Đačkom rastanku". Baciti pogled posljednji put na rodno mjesto, reći svima znancima i prijateljima mladosti zadnje zbogom — zatim poći u nepoznate daljine... Kolika bol! Branko, koji se divio cvijeću, sada pjeva:

A ko traži za veselje cveće —
Zaman traži, tu ga naći neće!

(8—10 stih)

Branko se još sjeća prvog susreta s Karlovcima i sa bolom pjeva

Oj, Karlovci, moje mesto drago,
Ko detence došao sam amo!

(60 red)

Sjećanje na drugove, na lijepe vožnje po Dunavu lijepo su opjevane ali u tim stihovima osjeća se neka pritištenost. Takođe se u „Rastanku" pred nama pojavljuje opet veseli Branko koji se sjeća berbi. Berbe... One su posebni čar ljepote Srijema. Isto se u pjesmi izdiže duh vedrog patriote Radičevića. On voli narod, cijeni narodne velikane ali opet na svoj način:

Umre Marko, njega nam nestade,
Ali ništa, bar vinca ostade!

(360 red)

Dobri Branko pjeva u svojem „Rastanku", poziva sve svoje sunarodnjake da se uhvate u kolo a zatim počinje čuveno

Kolo,
Kolo,
Naokolo.
Vilovito,
Plahovito itd.

Zadnji dio „Rastanka" opet je sjetan. To su bolne riječi posljednjeg oproštaja mladog srca sa prijateljima iz djetinjstva. Sviju ih se sjeća: Arse, koji već davno u grobu trune, Sime i Julija. Drugovanje je nekad divno bilo, ali

Pesme slavlja vetar je oduv'o!

U zadnjim stihovima bol još žarče stišće pjesnika, ali on se umije savladati u tuzi i kliče:

Zbogom, braćo, mila i suviše!
Bili živi' veseli i zdravi!
Nikada Vas ja ne zaboravi!

(737 red)

Radičević se sjeća svega, vraća se rođenoj grudi, dragim Karlovcima, jer je ta gruda puna uspomena poezije i ljubavi.

Branko je pobornik Vukove ideje, najizrazitije se to opaža u pjesmi „Put“. To je „alegorična satira u stihu“ kako veli Anđelić. „Gojko“, „Utopljenica“, „Stojan“ to su epske pjesme Brankove. Tu se pokazao Branko kao dobar pripovjedač u stihu. U svemu on podražava na narodne pjesme, uzima motive iz naroda i obrađuje ih na lijep, pristupačan način, pokazujući da se i na jeziku srpskom može reći i pričati lijepo samo kad se hoće. Tu se, u tim epskim pjesmama ističe kao dobar poznavalac i opažač svih varijacija i nijansa u životu jednog naroda. Tipovi su dobro obrađeni. Stojan i Gojko su umjetnički, koliko se u srpskoj književnosti može govoriti, ocrtani. Stojanova je žena dobra i vjerna voli ga ipak iskreno.

Oh, neka sam tvoja, pa sretnoj ne treba,
Kroz tebe, više ni Boga, ni neba!

Branko odmah opravdava njen postupak:

To reče ona u tužnoj radosti
Smiluj se Bože, pa mi joj oprosti!

Šteta je ipak što je Branko toliko poklanjao pažnje epskim pjesmama. Danas se više tako šta ne čita pogotovu ako ima boljih.

Plodan rad književnika Branka Radičevića približavao se kraju. Pjesma „Kad mlidijah umreti“ sadržava sve osjećaje pjesnika. Burna mladost skrhala je i onako slabo tijelo Brankovo. On zna da je možda glavna krivica za blisku smrt njegova silna ljubav prema životu.

„Oh da te tako ja ne ljubljah žarko!“ Veli Radičević.

Ipak nakon smrti Branko je ostavio ljep broj pjesama. On je dao što je mogao. Mi sada iz perspektive našeg vijeka možemo reći da je Branko prepun osjećaja, možda i sentimentalizma, ali on je često pjesnik na silu što svjedoči lijep broj njegovih slabijih pjesama. U pojedinim pjesmama stih je dosta slab, težak.

Vjerovatno bi bio bolje ali:

Mnogo hteo, mnogo započeo
Čas umrli njega je pomeo!

R. Sekulić

Cijena pojedinom broju 10·— dinara

KOLO MLADEŽI je list namijenjen unutarnjim potrebama hrvatskih katoličkih omladinskih organizacija u Bačkoj. — Uređuje Bačko Okružje Križara. Izdaje Subotička Matica. Za list odgovara Franjo Vujković, custos Subotičke Matice. — Tiskano u tiskari „Globus“, Vilsonova ulica broj 6, Subotica.